אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קיד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ב אדר ראשון תרס"ח - יפו
נמען: הרב יקותיאל קממהר

בעניין אתרוגים מורכבים: הלכה למעשה, רוב האחרונים אסרו אותם. כיום ברור שכל האתרוגים הנמכרים בשוק בלי השגחה מורכבים, גם אלה של קורפו, ואילו אתרוגי ארץ ישראל של האיכרים היהודים כשרים בוודאות. קניית אתרוגי הארץ מחזקת את ישוב הארץ ומונעת חיזוק ידי עוברי עבירה. חיבת הארץ וכשרות ודאית עדיפות על 'הידור' מדומה של מראה. הרב קוק גם כותב על הישיבה: עיקרה לימוד קבוע בחלקי התורה הפנימיים, מן המוסר והמחקר ועד הקבלה.

עיקרי הדברים

- אתרוגי קורפו מורכבים בוודאות.
- עדיפות אתרוגי ארץ ישראל: כשרות וחיבת הארץ.
- זכר למקדש ודרישה לציון בזמן הגלות.
- הישיבה ולימוד פנימיות התורה.

נוסח האגרת

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ב אד"ר[4] תרס"ח[5].

שלו'[6] וברכה לכ'[7] ידידי הרב המאוה"ג[8] אוצר תו"י[9] מו"ה[10] יקותיאל שליט"א[11] קאממעלהאר.

אחדשה"ט[12].

מכתבו וקונטרסו הנחמד קבלתי. ואין הזמן מסכים לפלפל בד"ת[13], גם אין זה ממלאכתי להאריך בדברי פלפול, כ"א[14] מתוך הכרח גדול, ועפ"ר[15] איני מעלה אפי'[16] על הגליון לעצמי

---

1 ב"ה - ברוך השם
2 עה"ק - עיר הקודש
3 ת"ו - תבנה ותכונן
4 אד"ר - אדר ראשון
5 תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)
6 שלו' - שלום
7 לכ' - לכבוד
8 המאוה"ג - המאור הגדול
9 תו"י - תורה ויראה
10 מו"ה - מורנו הרב
11 שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
12 אחדשה"ט - אחרי דרישת שלומו הטוב
13 בד"ת - בדברי תורה
14 כ"א - כי אם
15 ועפ"ר - ועל פי רוב
16 אפי' - אפילו

כל עניני פלפול, זולת בירור הלכה ועיון תורה בקצרה. ובנ"ד[17] לענין דינא אין שום נפ"מ[18], כי עכ"פ[19] רוב רבותינו האחרונים, משנים קדמוניות, החליטו לאסור מורכבים. ואם גם נרבה ראיות להתיר, שערי דחויים לא ננעלו. ואותם שהתירו אתרוגי קורפו הי'[20] רק מפני שהיו אז רק ספק מורכבים, ובספק ודאי יש לסמוך עכ"פ בשעה"ד[21] על הסימנים. אבל בזמננו נתברר לנו בבירור גמור, באין ספק כלל, שלאו דוקא אתרוגי קורפו כ"א כל מיני אתרוגים הנמכרים בשוק, שהמוכרים משתדלים לפרכס את סחורתם, כ"ז[22] שאין ע"ז[23] השגחה מדוייקת הם כולם מורכבים. וכשם שהם ודאי מורכבים, כך הנם ב"ה אתרוגי אחינו, עובדי אדמת הקודש, ברורים ומשומרים מכל חשש הרכבה. ואיך שייך לרפות את הידים בזה, ובפרט שב"ה[24] גם האתרוגים של אה"ק[25] הנם הולכים וטובים במראיתם, מדי שנה בשנה, ע"י[26] ההרכבה הכשרה של בעלי הפיטמות בשאינם בעלי פיטמות. ואם יתחזקו כל אחב"י[27] בקניית האתרוגים של אחינו מישבי אדמת הקודש, יבא ע"ז[28] תיקון גדול לישוב אה"ק, והידור גדול למצות אתרוג, שסוף כל סוף ע"י עבודה והתחכמות בסדרי הנטיעות ושמירתם יהיו ג"כ[29] מהודרים בתכלית. ולמה לנו לאהדורי אחר הקורפיים, שעכשו הנם מורכבים ברורים. ובודאי חבת אה"ק ויתרון הכשרות הברור ביחד מכריע את ההידור המדומה. ובודאי דוקא בזמן הגלות, שרוב האומה נתרחקה מאדמת הק'[30], יש לעשות זכר למקדש ודרישה לציון ביותר מבזמן הבית, כשהיתה נטועה בארצה, וכדתיקן ריב"ז[31] זכר למקדש דוקא אחר חרבן. ולע"ד[32] ראוי ובנכון, שגם כת"ר[33] שי'[34], ואחוזת מכיריו הרבנים שי', יחזיקו גם הם במעוז אתרוגי אה"ק ת"ו. ואין שייך בזה כלל לעז ראשונים בדבר שנשתנה הענין, כי מנהג ההרכבה לא הי' נפרץ כלל בימים מקדם, והי'[35] רק חשש של תערובות. אבל כעת הוא חק קבוע, אצל כל הגננים ביחוד במיני האתרוגים, ואיך ננהוג קלות בדברי גאוני עולם רבים ועצומים ז"ל[36], במקום שהמיעוט שצדדו בעד הקורפיים גם הם יודו, כפי המצב של עתה. ובפרט שהננו בזה מישבים את אה"ק, וגורמים לחבבה ולהעלותה על לב כל עם ד', ובודאי ענינים כלליים של מצוה כללית, כקישור ישראל לאה"ק[37], עדיפי טובא מדיוקים פרטיים שאינם מחוורים,

---

17 ובנ"ד - ובנדון דידן (ובעניין שלנו)
18 נפ"מ - נפקא מינה
19 עכ"פ - על כל פנים
20 הי' - היה
21 בשעה"ד - בשעת הדחק
22 כ"ז - כל זה
23 ע"ז - על זה
24 שב"ה - שברוך השם
25 אה"ק - ארץ הקודש
26 ע"י - על ידי
27 אחב"י - אחינו בני ישראל
28 ע"ז - על ידי זה
29 ג"כ - גם כן
30 הק' - הקטן
31 ריב"ז - רבי יוחנן בן זכאי
32 ולע"ד - ולעניות דעתי
33 כת"ר - כבוד תורתו
34 שי' - שיחיה
35 והי' - והיה
36 ז"ל - זכרונו לברכה
37 לאה"ק - לארץ הקודש

כספק של הידור מראה. ובפרט שבזה מחזקים ידי עוברי עברה, שהגויים כשרואים שקונים מהם את המורכבים הם מרכיבים יותר ויותר, ועוברים על איסור הרכבה. וכי לא טוב יותר שנחזק ידי עושי מצוה, הבונים ומישבים את ארץ חמדת צור עולמים ב"ה. ומה אומר ואדבר אלמלא כל הימים דיו וכו'[38] לא נוכל לסיים שבח חבת אה"ק, וחובתה המוטלת עלינו, בכל פינות שאנו צריכים לפנות.

בדבר הישיבה, עיקר כונתי היא שיהי'[39] קבוע בה לימוד בקביעות בחלקי התורה הפנימיים, מהתחלת המוסר והמחקר עד עמקי הקבלה והסוד לכל פרטיהם. כי מובטחים אנו, שזה יביא לגאולה שלמה, וזה נאה מאד להמצא באה"ק[40]. אמנם צריך לזה הכנה מרובה, ולע"ע[41] עוד לא הסכמתי על פרוגרמה מפורטת, וכשאתקנה ואדפיסה בע"ה[42], לא אמנע הטוב מכת"ר[43] בל"נ[44].

אחתום בברכה ואה"ר[45], כנה"י[46] ונפש ידי"ע[47] דוש"ת[48] מלונ"ח[49],

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

---

38 וכו' - וכולי (וכן הלאה)
39 שיהי' - שיהיה
40 באה"ק - בארץ הקודש
41 ולע"ע - ולעת עתה
42 בע"ה - בעזרת השם
43 מכת"ר - מכבוד תורתו
44 בל"נ - בלי נדר
45 ואה"ר - ואהבה רבה
46 כנה"י - כנפשו היקרה
47 ידי"ע - ידידו עוז
48 דוש"ת - דורש שלומו ותורתו
49 מלונ"ח - מצפה לנחמת ציון